

ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA PODUZEĆA ASKUS D.O.O.

Dugandžić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:201847>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU**

MATEA DUGANDŽIĆ

Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA PODUZEĆA ASKUS D.O.O.

Završni rad

Osijek, 2014.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU**

MATEA DUGANDŽIĆ

Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA PODUZEĆA ASKUS D.O.O.

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Doc.dr.sc. Davorin Turkalj, predsjednik
2. Izv.prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, mentor
3. Izv.prof.dr.sc. Jadranka Deže, član

Osijek, 2014.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Metoda rada	2
1.2. Izvori podataka	2
2. TEHNOLOGIJA UZGOJA ŠAMPINJONA.....	4
2.1. Izbor supstrata.....	6
2.2. Priprema inokuluma i prorastanje micelija.....	7
2.3. Nanošenje pokrivke	8
2.4 Plodonošenje.....	9
3. EKONOMSKI POKAZATELJI UZGOJA ŠAMPINJONA.....	10
3.1. Kalkulacija proizvodnje šampinjona.....	10
6. FINACIJSKI IZVJEŠTAJI.....	17
6.1. Bilanca	17
6.2. Račun dobiti i gubitka.....	20
8. LITERATURA	25
9. SAŽETAK.....	27
10. SUMARRY	28
11. POPIS TABLICA.....	29
12. POPIS SLIKA	30
13. POPIS GRAFIKONA.....	31

1. UVOD

Poznavanje strukture i kretanja temeljnih računovodstvenih kategorija iskazanih u bilanci i računu dobiti i gubitka za svakog poduzetnika je od posebne važnosti. Prema Zakonu o računovodstvu, poduzetnici su dužni sastavljati godišnje financijske izvještaje. Korisnici financijskih izvještaja su upravitelji (menadžeri), vlasnici poduzeća i poljoprivrednih gospodarstava te ostali korisnici (zaposlenici, vladine agencije).

Analizom financijskih izvještaja dobiju se informacije koje su korisne u predviđanju budućnosti proizvodnje i poslovanja. Temelji se na korištenju računovodstvenih informacija, a primjenjuju se metode uspoređivanja, procjenjivanja te analize trenda. Kako bi se analizirali financijski izvještaji moguće je primijeniti dvije tehnike financijske analize, vodoravnu ili dinamičku te okomitu ili strukturnu analizu. U tu svrhu, prikupljeni su knjigovodstveni podatci poduzeća koje se bavi proizvodnjom gljiva.

Gljive su važni eukariotski organizmi jer su gradivni elementi svih ekosistema. Njihova uloga je kompleksna upravo zbog toga što imaju veliki kako ekološki tako i ekonomski značaj. Uzgoj im je razvijen i u našim područjima. Do danas je poznato oko 80.000 vrsta gljiva iako se smatra da je taj broj veći. Zajedno s kopnenim biljkama nalaze se na svim staništima, a ponajviše u šumama. Potražnja za gljivama je u porastu zbog različitih interesa i načina njihova korištenja u kulinarstvu, prehrani i zdravstvu.

Cilj ovog završnog rada je identificirati temeljne računovodstvene kategorije iskazane u bilanci i računu dobiti i gubitka poduzeća čija je osnovna djelatnost uzgoj gljiva.

1.1. Metoda rada

Rad je podijeljen na dva dijela od kojih se jedan dio temelji na obradi i analizi prikupljenih podataka iz literature. Drugi se dio rada temelji na analizi tehnoloških pokazatelja i ekonomskih rezultata proizvodnje i poslovanja poduzeća Askus d.o.o. Podatci su prikupljeni metodom intervjua. Sintezom su objedinjeni svi prikupljeni podatci u jednu cjelinu temeljem koje je sastavljena analitička kalkulacija uzgoja šampinjona. Bilanca i račun dobiti i gubitka analizirani su primjenom horizontalne i vertikalne metode.

1.2. Izvori podataka

Podatci korišteni u radu su prikupljeni iz literatura o važnosti i uzgoju gljiva. U ekonomskom dijelu rada korištene su reference iz teorije troškova i računovodstva. Također, u radu su korištene internetske stranice s kojih su preuzeti članci vezani uz navedenu temu.

U praktičnom dijelu rada korišteni su knjigovodstveni i interni podatci poduzeća Askus d.o.o. koje se bavi proizvodnjom gljiva, trgovinom i uslugama sa sjedištem u Čepinu. Pravni oblik je društvo s ograničenom odgovornošću. Jedini osnivač društva je Ivan Liović, dipl.ing.polj. kao i osoba ovlaštena za zastupanje, a ujedno i član uprave te direktor. Osnovna djelatnost društva je uzgoj sadnog materijala i ukrasnog bilja.

Prosječan broj zaposlenih je 8 stalnih radnika. Veličina posjeda na kojem se odvija proizvodnja je 11.166 m², a veličina kapaciteta za uzgoj gljiva iznosi 1.000 m². Posjeduje vlastitu mehanizaciju što uključuje traktor s prednjim utovaračem i traktorsku prikolicu, stroj za uvlačenje i izvlačenje komposta, transporter za izbacivanje komposta te stroj za rahljenje.

Popunjenost kapaciteta je 100%. Unutar objekta nalaze se tri prostorije za proizvodnju šampinjona s 250 m² uzgojne površine u jednoj prostoriji s deset policaj iz čega proizlazi da je ukupna uzgojna površina 750 m².

Tržište obuhvaća područje Osijeka te okolice odnosno Đakovo, Donji Miholjac i Baranju. Gljive se dostavljaju pizzerijama, restoranima, hotelima, manjim trgovinama te na osječku tržnicu.

Slika 1. Proizvodni objekt

Izvor: Autor

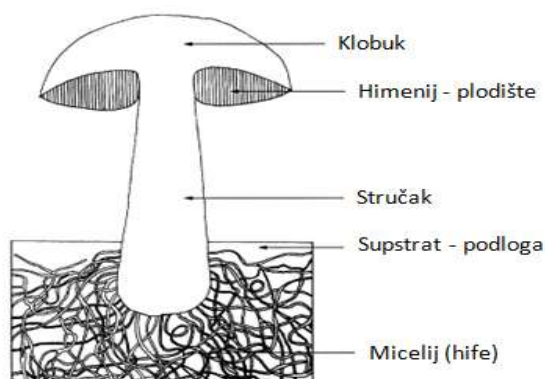
Ambalaža se nabavlja od poduzeća Formplast iz Zagreba. Gljive se pakiraju u plastične posudice količine 500 g i 250 g. Supstrat se uvozi iz Mađarske na paletama po 50 briketa. Ciklus proizvodnje traje 6 tjedana tijekom kojih se uzgoji količina od 16,5 tona ubranih šampinjona, što godišnje iznosi približno 143 tone.

2. TEHNOLOGIJA UZGOJA ŠAMPINJONA

Gljive ne pripadaju niti biljkama, niti životinjama, nego zasebnom carstvu, a to je carstvo gljiva. Godine 1894. njemački znanstvenik Haeckel ih je svrstao u svijet Protista. Razlikuju se od biljaka jer ne posjeduju klorofil niti mogu obavljati proces fotosinteze. Šampinjoni, općenito sve one gljive koje rastu po šumama, livadama i koje se mogu vidjeti golim okom nazivaju se „višim“ gljivama. U odnosu na čovjeka gljive mogu biti:

- bezuvjetno jestive (upotrebljive u sirovom stanju),
- uvjetno jestive (upotrebljive samo ako su termički obrađene),
- nejestive (zbog okusa ili konzistencije),
- uvjetno otrovne (ako se konzumiraju s alkoholom),
- bezuvjetno otrovne.
- ljekovite. (<http://bs.wikipedia.org/wiki/Gljive>, 11.07.2014.)

Gljive su izgrađene od hifa, odnosno razgranatih i isprepletenih stanica. Splet hifa čini tijelo gljive koje se naziva gljivača ili micelij. Unutar micelija se nalaze takozvane primordije iz kojih izrasta plodište gljive, a ta se plodišta i sama nazivaju gljivama. Razlikuju se središnji dio, odnosno tjemje, zatim ivica – mjesto gdje se dodiruju klobuk i stručak te obod koji predstavlja prsten iznad ivice klobuka.

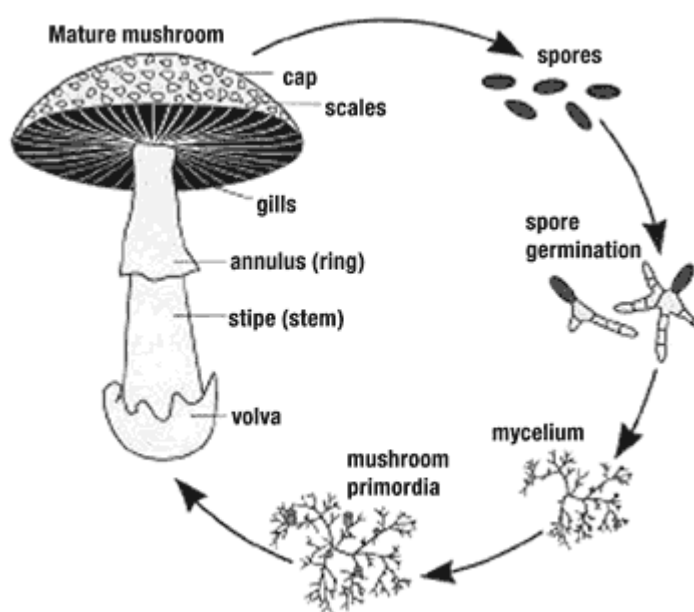
Slika 2. Građa gljive

Izvor: <http://euhedralism.blogspot.com/2012/02/heavy-metals-and-radioactivity-in-wild.html>
(11.07.2014.)

Klobuk gljive je prekriven tankom ovojnicom koja se kod nekih gljiva ljušti, a kod nekih je srasla uz meso. Ispod klobuka se nalazi himenij – plodište. Ono se drži za dno klobuka

koje se naziva podnica. Prekriven je opnom na kojoj se razvijaju spore te je upravo zbog toga najvažniji dio gljive. Sastavni dio gljive je i stručak koji za klobuk može biti pričvršćen u sredini, ekscentrično ili sa strane. Pojedine gljive sadrže i takozvani prsten koji nastaje trganjem zastorka. Gljive ga koriste kako bi zaštitile stručak.

Gljive se razmnožavaju na dva načina, spolno i nesporno. Najjednostavniji način razmnožavanja je vegetativno razmnožavanje putem diobe micelija. Nesporno razmnožavanje uključuje razmnožavanje sporama koje se mogu nalaziti unutar ili izvan sporangija. Sporno razmnožavanje gljiva ovisi o tipovima. Najprimitivniji tipovi, *arhimicete*, razmnožavaju se muškim i ženskim spolnim stanicama, a *fikomycete* putem oplodnih cjevčica kroz koje prolazi sadržaj muških organa u ženske. Više gljive se razmnožavaju spajanjem jezgara i plazme različitih stanica micelija. Nastaju stanice s dvije jezgre koje se nazivaju dikaryon. On se dijeli i produžuje u niti koje grade tkivo plodnog tijela gljiva (Božac, 2002.).

Slika 3. Životni ciklus gljive

Izvor: http://www.ont-woodlot-assoc.org/sw_mushrooms_2.html (11.07.2014.)

Životni ciklus gljive počinje od spora, koje se u proizvodnji gljiva u laboratorijima stavljaju na hranjivu podlogu. Nakon toga dolazi do klijanja spora, zatim slijedi prorastanje micelija te izrastanje gljive iz primordija.

Iako se šampinjoni (*Agaricus bisporus*) mogu uzgajati i u vanjskim prostorima za postizanje većega prinosa oni se ipak uzgajaju u kontroliranim zatvorenim prostorima. Tamo se vodi računa o vrsti supstrata, optimalnoj temperaturi, vlažnosti i zraku. Napredak je postignut kada se inokulum gljive počeo uzgajati u laboratoriju, u čistoj kulturi, na specijalnim hranjivim podlogama. (Usčuplić, 2012.) Radi boljeg iskorištavanja prostora, uzgoj šampinjona je moguće provoditi na policama.

2.1. Izbor supstrata

Vrlo važan preduvjet u uzgoju šampinjona je podloga, odnosno supstrat. Priprema se odgovarajući kompost u koji se unosi micelij gljiva. Podloga na kojoj se uzgaja *A.bisporus* uključuje konjsko ili pileće gnojivo, pšeničnu slamu, kukuruzne klipove te nekoliko drugih biljnih i životinjskih otpada. Tijekom sazrijevanja supstrata, temperatura hranjive podloge je vrlo visoka, a iznosi do 70°C. Kasnije se temperatura spušta na 22-24 °C tijekom faze prorastanja micelija. Postupak kompostiranja je mješavina fermentacije koja uključuje niz mikroorganizama, bakterija i drugih gljivica. Trajanje procesa kompostiranja nije kraće od 15 dana. Optimalan kompost ima neutralnu kiselost, a vlažnost od 65-70% te ne smije imati neugodan miris (Usčuplić, 2012.).

Slika 4. Briketi u foliji

Izvor: Autor

Nakon unošenja komposta u uzgajalište briketi koje čini kompost treba protresti i otvoriti foliju s gornje strane briketa kako bi se oslobodio višak plinova.

2.2. Priprema inokuluma i prorastanje micelija

Iz zrelih primjeraka plodišta gljive se uzimaju spore koje se stavljaju na steriliziranu podlogu za klijanje i razvoj micelije u čistoj kulturi. Zbog ovakvog načina pripreme inokuluma, on se počeo uzgajati u steriliziranim uvjetima, u laboratorijima. Nakon toga, micelij se prenosi na hranjivu podlogu od sjemena žitarica ili prepariranog duhana, kako bi se dobio inokulum. S obzirom da ovaj rad zahtjeva određenu vrstu specijalizacije, micelij se uglavnom nabavlja od drugih proizvođača ili laboratorija u kojima je proizveden. (Usčuplić, 2012.)

Nakon što se inokulum proizvede ili se nabavi, on se lomi i zasijava u supstrat, odnosno lijehe s kompostom.

Higijena je važna u uzgoju kako bi se mogla izbjeći kemijska zaštita koja podrazumijeva upotrebu insekticida. Oni bi se u protivnom koristili kako bi se micelij zaštitio od šampinjonskih mušica i njihovih ličinki.

Slika 5. Šampinjonske mušice

Izvor: Autor

Šampinjonske mušice svoja jajašca polažu na podlogu i pokrivku, a hrane se micelijem i prodiru u plodove. Mogu uništiti i sav micelij i sav urod šampinjona ako je njihov napad jači.

2.3. Nanošenje pokrivke

Pokrivka, najčešće treset, se nanosi na površinu komposta po briketu na debljini od oko 5 cm ili 8 litara. Cijela površina briketa mora biti pokrivena.

Najsigurniji parametar koji pokazuje je li kompost zreo za pokrivanje je temperatura koja će u prostoru i kompostu prvi tjedan biti izjednačena. Pokrivku je potrebno okopati te nakvasiti.

Kvaliteta pokrivke treba zadovoljiti slijedeće uvjete:

- dobro upijanje i zadržavanje vode
- dobra rastresita struktura
- neutralna pH vrijednost (7,5-7,8 pH)
- dezinficiranost
- ne sadrži izazivače bolesti

Uloga pokrivke je da:

- lagano upija i otpušta vodu
- pomaže prorastanju micelija

- omogući makro i mikro klimu
- bude zaštitni sloj kompostu

(<http://sr.scribd.com/doc/207529478/Prirucnik-Proizvodnje-Sampinjona-Final> 29.06.2014)

Nakon okopavanja pokrivke mijenjaju se uvjeti u uzgajalištu. Tada je površina prekrivena micelijem u količini od 60-70%. Temperatura se spušta i ventilacijom se unosi svjež zrak. Ovaj se period naziva temperaturni šok. Temperatura komposta se spušta na oko 19°C tijekom 5-7 dana i tada se treba kontrolirati vlažnost zraka koja bi trebala biti od 95-100%.

2.4 Plodonošenje

Tijekom rasta gljiva vrlo je važna i odgovarajuća mikroklima kada je njihov razvoj jedino i moguć. Temperatura u uzgajalištu bi trebala biti između 22°C i 25°C. Pri temperaturi iznad 33°C dolazi do razgradnje bjelančevina u miceliju. Micelij šampinjona može rasti na temperaturi od 14°C stupnjeva, kao najnižoj temperaturi, ali problem nastaje u tome što je tada rast gljive vrlo usporen.

Tablica 1. Uvjeti tijekom prorastanja micelija

PARAMETRI	VRIJEDNOST	ODSTUPANJA
Temperatura prostora	18-21°C	14-25°C
Temperatura komposta	22-27°C	23-30°C
Vlažnost	=80%	80-85%
% CO ₂	0.7-2.0%	1.0-3.0%

Izvor: <http://sr.scribd.com/doc/207529478/Prirucnik-Proizvodnje-Sampinjona-Final> (29.06.2014)

Prije faze plodonošenja, nastupa faza mirovanja. To je period kada se na pripremljeni kompost u kojemu je zasijan micelij stavlja podloga koju micelij još nije prorastao i nema plodonosnih tijela.

Slika 6. Šampinjoni

Izvor: Autor

Nakon faze mirovanja slijedi plodonošenje koje dolazi u valovima. U prvom valu plodonošenja berba je obilna, a taj period traje tri do pet dana. Drugi val se također javlja s velikim brojem plodova. Prva dva vala su najvažnija i najplodonosnija.

3. EKONOMSKI POKAZATELJI UZGOJA ŠAMPINJONA

Uspješnost poslovanja moguće je mjeriti apsolutnim i relativnim veličinama. Najvažnija apsolutna mjerila su: vrijednost proizvodnje, ukupni troškovi i ostvareni financijski rezultat (Ranogajec, 2009.). Uspjeh se utvrđuje različitim financijskim pokazateljima i mjerilima. Pomoću kalkulacije i analize financijskih izvještaja prikazani su ekonomski pokazatelji u uzgoju šampinjona te njihova ekonomska isplativost.

3.1. Kalkulacija proizvodnje šampinjona

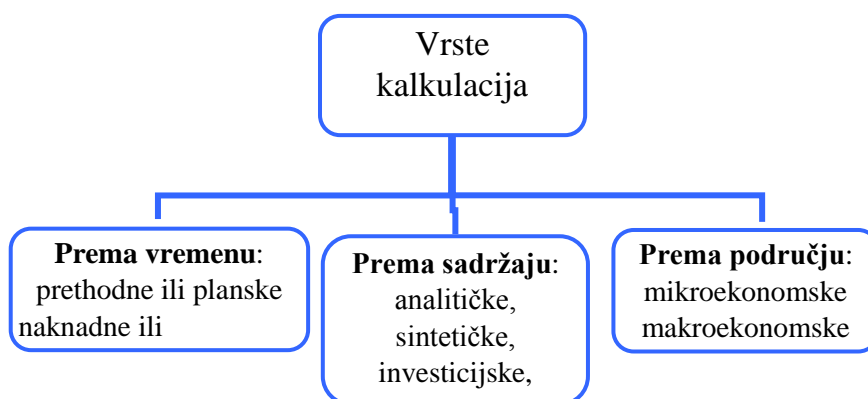
Kalkulacija je računski postupak izračunavanja cijene proizvoda ili usluga. Pod pojmom kalkulacija podrazumijeva se postupak utvrđivanja prihoda, troškova proizvodnje, prerade i realizacije dobivenih proizvoda i dobitka. (Ranogajec, 2009.) Dolazi od lat. riječi *Calculus* što predstavlja kamenčić za brojanje odnosno računanje. Kalkulacijom se mogu izračunati različite cijene, kao što su cijena koštanja, nabavna i prodajna cijena te druge. Predstavlja određeni način razmišljanja i ocjenjivanja troškova.

Ona služi i kao:

- temelj za donošenje poslovnih odluka,
- kontrolu troškova,
- kontrolu ekonomičnosti,
- ocjenjivanje veličine i ekonomske opravdanosti trajnih ulaganja (Ranogajec, 2009.)

Zadaci kalkulacija su obuhvaćanje i raspoređivanje troškova. Obuhvaćanje troškova se odnosi na popisivanje troškova prema vrstama i mjestima. Raspoređivanje troškova je prenošenje obuhvaćenih troškova na proizvode i usluge, učinke.

Kalkulacija se zasniva na određenim pravilima na temelju čega može uspješno ispuniti svoju svrhu. Postoji nekoliko pravila, a to su pravilo točnosti, razvrstavanja, potpunosti, diferenciranja, prilagođenosti, preglednosti, ažurnosti, usporedivosti te pravilo ekonomičnosti. Kalkulacije se dijele prema vremenu, području te sadržaju (slika 7).

Slika 7. Vrste kalkulacija

Izvor: Autor

Prethodna ili planska kalkulacija se sastavlja prije početka proizvodnje, dok se naknadna ili obračunska sastavlja nakon završetka proizvodnje. Analitička kalkulacija se odnosi na pojedine linije proizvodnje, sintetička na cjelokupnu proizvodnju, a investicijska na dugoročna ulaganja. Makroekonomske kalkulacije se sastavljaju za šire proizvodno područje, a mikroekonomske za uže, odnosno za pojedina poduzeća.

Kako bi se analizirala proizvodnja šampinjona, izrađena je analitička kalkulacija. U kalkulaciji su prikazani prihodi i troškovi proizvodnje, financijski rezultat te cijena koštanja. Kalkulacija je izrađena na temelju jedne uzgojne prostorije kao i na temelju ukupno tri uzgojne prostorije.

Tablica 2. Analitička kalkulacija proizvodnje šampinjona

ELEMENTI	1 uzgojna prostorija			3 uzgojne prostorije		
	Količina (kg)	Cijena (kn/kg)	Vrijednost (kn)	Količina (kg)	Cijena (kn/kg)	Vrijednost (kn)
I. PRIHODI						
Prodaja na malo	1.520	15,20	23.104	4.560	15,20	69.312
Prodaja tržnici	700	17,60	12.320	2.100	17,60	36.960
Prodaja na veliko	3.280	15,50	50.840	9.840	15,50	152.520
Ukupni prihodi			86.264			258.792
II. TROŠKOVI						
Supstrat (kompost)	20.000	1,45	29.000	60.000	1,45	87.000
Pokrovna zemlja	265	18,00	4.770	795	18,00	14.310
Energenti						
- struja			2.307			6.921
- plin			576			1.728
- voda			415			1.245
Rad ljudi			19.150			57.450
Izbacivanje komposta			850			2.550
Ambalaža			1.800			5.400
Gorivo			2.030			6.090
Amortizacija			11.500			34.500
Ukupno troškovi			72.398			217.194
III. FINANCIJSKI REZULTAT			13.866			41.598
IV. CIJENA KOŠTANJA			13,16			13,16

Izvor: autor

Prema podacima iz Tablice 4. ukupni prihodi po jednoj uzgojnoj prostoriji su 86.264,00 kuna, a ukupni troškovi iznose 72.398,00 kuna. Financijski rezultat, koji predstavlja razliku između prihoda i rashoda, za jednu prostoriju iznosi 13.866,00 kuna, odnosno za tri uzgojne prostorije 41.598,00 kuna. Financijski rezultat (FR) izračunava se primjenom slijedeće formule:

$$\text{FR} = \text{Ukupni prihodi} - \text{Ukupni troškovi}$$

$$\text{FR} = 258.792,00 - 217.194,00 = 41.598,00$$

Može se zaključiti da je financijski rezultat pri proizvodnji šampinjona pozitivan, odnosno da je ostvarena dobit.

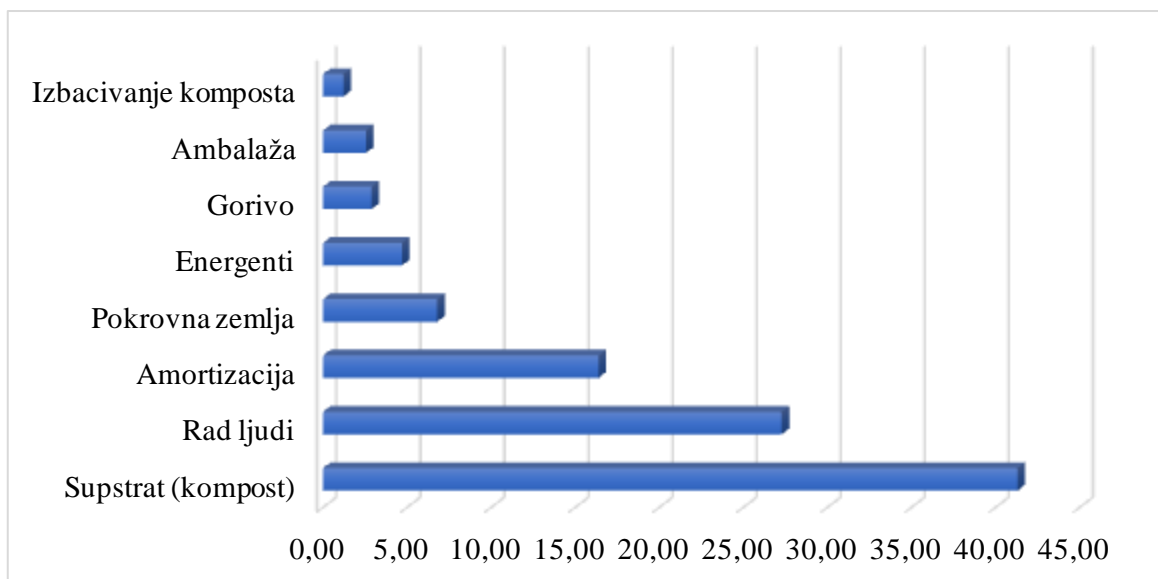
U strukturi troškova, najveći dio se odnosi na materijalne troškove koje čine troškovi komposta, pokrovne zemlje, trošak rada ljudi, ambalaže, goriva, amortizacije te režijski troškovi koji se odnose na potrošnju plina, struje i vode. U tablici 5. prikazani su troškovi uzgoja šampinjona.

Tablica 3. Troškovi uzgoja šampinjona u tri uzgojne prostorije

VRSTA TROŠKOVA	IZNOS (kn)
Supstrat (kompost)	87.000,00
Pokrovna zemlja	14.310,00
Utrošak energije i vode	9.894,00
Rad ljudi	57.450,00
Izbacivanje komposta	2.550,00
Ambalaža	5.400,00
Gorivo	6.090,00
Amortizacija	34.500,00
Ukupni troškovi	217.194,00

Izvor: autor

Iz tablice se može vidjeti kako su najmanji troškovi vezani uz izbacivanja komposta, a najveći nabavku supstrata odnosno komposta, koji se uvozi iz Mađarske po cijeni od 1,45kn/kg.

Grafikon 1. Struktura troškova uzgoja šampinjona

Izvor: Autor

U grafikonu 1. je vidljivo kako supstrat ima najveći udjel u strukturi troškova i iznosi 41,31%, zatim rad ljudi 27,28%, amortizacija 16,38%, pokrovnna zemlja 6,79% te ostali troškovi. Izbacivanje komposta ima najmanji udjel te iznosi 1,21%.

Cijena koštanja je zbroj svih troškova nastalih u proizvodnji po jedinici količine dobivenih proizvoda. Ukupan iznos troškova se raspoređuje po jedinici proizvoda te se dobije jedinični trošak ili cijena koštanja. To je konačni rezultat kalkulacije. Postoje tri postupka izračunavanja cijene koštanja, a to su:

- a) metoda dijeljenja – kada se u jednoj liniji proizvodnje u istom tehnološkom procesu dobije samo jedan proizvod,
- b) metoda oduzimanja – kada se u jednoj liniji proizvodnje u istom tehnološkom procesu dobije više različitih proizvoda,
- c) metoda raspodjele – kada se u jednoj liniji proizvodnje dobije više vezanih proizvoda, ali se svi tretiraju kao glavni proizvod.

Cijena koštanja je izračunata pomoću slijedeće formule:

$$CK = \text{Ukupni troškovi (kn)} / \text{količina šampinjona (kg)}$$

$$CK = 217.194,00 / 16.500 = 13,16 \text{ kn/kg}$$

Cijena koštanja iznosi 13,16 kn/kg što je u odnosu na prosječnu prodajnu cijenu od 16,10 kn/kg niže za 2,94 kn/kg.

4.2. Pokazatelji uspjeha proizvodnje

Uspješnost poslovanja očituje se učinkovitošću ulaganja, odnosno visinom očekivane i ostvarene dobiti. (Ranogajec, 2009.) Razlikuju se tri najpoznatija pokazatelja poslovanja, a to su:

- 1) Ekonomičnost proizvodnje (E_p),
- 2) Rentabilnost proizvodnje (R_p),
- 3) Proizvodnost rada (Pr).

Ekonomičnost proizvodnje predstavlja odnos između vrijednosti proizvedenih učinaka i vrijednosti utrošenih elemenata proizvodnje. Izražava se koeficijentom koji može biti jednak, manji ili veći od 1. Kada je koeficijent jednak 1 proizvodnja je na granici ekonomičnosti, kada je veći od 1 proizvodnja je ekonomična te kada je manji od 1 tada je proizvodnja neekonomična.

Ekonomičnost se izračunava na slijedeći način:

$$E_p = \text{Ukupni prihodi} / \text{Ukupni troškovi}$$

$$E_p = 258.792 / 217.194,00 = 1,19$$

Dobiveni koeficijent je veći od 1 i iznosi 1,19 što bi značilo da je proizvodnja ekonomična.

Rentabilnost proizvodnje predstavlja učinkovitost uloženi sredstava ili kapitala u određenu proizvodnju. Izražava se stopom rentabilnosti, to jest u postotku, i to kao rentabilnost proizvodnje i rentabilnost kapitala uloženog u poslovanje. (Ranogajec, 2009.)

Rentabilnost se izračunava tako da se u odnos stavi ostvareni dobitak i veličina ukupnog prihoda i to na ovaj način:

$$\mathbf{Rp = Dobit / Ukupni prihodi \times 100}$$

$$\mathbf{Rp = 41.598 / 86.264 \times 100 = 48,22\%}$$

Dobivena stopa rentabilnosti pokazuje koliko se na 100 novčanih jedinica tržišne vrijednosti ostvari čistog, odnosno neto, financijskog rezultata.

Proizvodnost rada predstavlja odnos između količine proizvedenih učinaka i količine utrošenog rada. Izraz je korištenja ljudskog rada koji je uložen u proces proizvodnje radi stvaranja učinka. Količina utrošenog rada se mjeri vremenom rada ili brojem radnika, te tako u ovom primjeru proizvodnost rada iznosi:

$$\mathbf{Pr = Količina proizvedenih učinaka (kg) / Količina utrošenog rada (h)}$$

$$\mathbf{Pr = 16.500 / 78 = 212 \text{ kg/h}}$$

Proizvodnost rada se može mjeriti i kao recipročna vrijednost na ovaj način:

$$\mathbf{Pr = Količina utrošenog rada (h) / Količina proizvedenih učinaka (kg)}$$

$$\mathbf{Pr = 78 / 16.500 = 0,0047 \text{ h/kg}}$$

Postoje dva načina kako bi se povećala produktivnost rada, a to su :

- povećanje količine učinaka uz isti broj radnika,
- smanjenje broja radnika uz istu količinu učinaka.

6. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

Financijski izvještaji su poslovni dokumenti kojima poduzeće daje informacije o rezultatima svojih transakcija osobama i organizacijama izvan poduzeća i korisnicima unutar poduzeća. Prema zakonu o računovodstvu financijski izvještaji su:

- a) Bilanca,
- b) Račun dobiti i gubitka,
- c) Izvještaj o novčanom toku,
- d) Izvještaj o promjeni vlasničke glavnice,
- e) Bilješke o financijskim izvještajima.

U radu su analizirani bilanca te račun dobiti i gubitka poduzeća Askus d.o.o.

6.1. Bilanca

Bilanca je temeljni financijski izvještaj, a pokazuje financijski položaj poduzeća i podloga je za ocjenu sigurnosti poslovanja. Sastoji se od aktive i pasive, a temelji se na načelu bilančne ravnoteže. Sistematizira pregled stanja imovine (aktiva), obveza i kapitala (pasiva) na određeni dan. Aktiva predstavlja ono u što je uloženi novac, a pasiva otkuda dolazi taj novac.

Bilanca prikazuje:

- svu imovinu poduzeća
- njegove dugove
- glavnice na određeni dan

Sastavlja se obično posljednjeg dana u mjesecu ili posljednjeg dana godine. Iz bilance se može saznati vrsta dugotrajne imovine, veličina kapitala, zaduženost poduzeća, je li postignuta financijska ravnoteža, sastav obrtnih sredstava. Bilanca prikazuje trenutačnu financijsku situaciju poduzeća. U bilanci je aktiva jednaka pasivi, a imovina jednaka zbroju kapitala i obveza.

Tablica 4. Bilanca poduzeća Askus d.o.o.

AKTIVA	Prethodna godina (2012.)	Tekuća godina (2013.)
Dugotrajna imovina	1.251.346	1.233.211
1) Nematerijalna imovina	-	-
2) Materijalna imovina	1.251.346	1.233.211
3) Dugotrajnafinancijska imovina	-	-
4) Potraživanja	-	-
Kratkotrajna imovina	1.175.415	966.759
1) Zalihe	170.901	30.892
2) Potraživanja	605.461	717.980
3) Kratkotrajna financijska imovina	383.008	-
4) Novac u banci i blagajni	36.045	217.882
Ukupno aktiva	2.426.761.	2.199.970
PASIVA		
Kapital i rezerve	1.371.950	1.394.400
1) Temeljni (upisani) kapital	500.000	500.000
2) Kapitalne rezerve	-	-
3) Revalorizacijske rezerve	-	-
4) Zadržana dobit ili prenesi gubitak	845.741	871.950
5) Dobit ili gubitak poslovne godine	26.209	22.450
6) Dugoročne obveze	18.477	18.477
7) Kratkoročne obveze	1.018.089	768.898
Ukupno pasiva	2.426.761	2.199.970

Izvor: Askus d.o.o.

U tablici 6. prikazan je oblik jednostrane bilance u kojem aktiva prethodi pasivi, a takav oblik je oblik pagine. I u ovome prikazu bilance je vidljivo kako je ukupna aktiva jednaka ukupnoj pasivi u obje obuhvaćene godini. Iz tablice je vidljivo kako je iznos dugotrajne imovine veći od iznosa kratkotrajne imovine, te da su kratkoročne obveze veće od dugoročnih. Kapital je ostao isti, i iznosi 500.000,00 kuna što znači da poduzeće nije imalo nikakve promjene na temeljnom kapitalu.

U usporednoj ili vodoravnoj analizi podatci za dvije ili više godina se stavljaju u odnos što omogućuje dobru osnovu za procjenu budućih aktivnosti. Dobiveni rezultati su neophodni za planiranje poslovanja.

Obični oblik izvješća (okomita analiza) prikazuje pojedine stavke u novčanom obliku, zatim udio odnosno postotak pojedine stavke te promjene udjela. Rezultati analize bilance prikazuju stanje kretanja imovine i njezinih izvora te upozoravaju na nepoželjne pojave.

Tablica 5. Bilanca (usporedni oblik)

Stavka bilance	Godina (2012.)	Godina (2013.)	Povećanje(smanjenje)	
			Iznos	%
Stalna imovina	1.251.346	1.233.211	(18.135)	(1,45)
Obrtna imovina	1.175.415	966.759	(208.656)	(17,75)
Glavnica (kapital)	1.371.950	1.394.400	22.450	1,64
Dugoročne obveze	18.477	18.477	0	0
Kratkoročne obveze	1.018.089	768.898	(249.191)	(24,48)
Prihod budućeg razdoblja	18.245	18.195	(50)	(0,27)
Aktiva=Pasiva	2.426.761	2.199.970	(226.791)	(9,35)

Izvor: Autor

Tablica 6. Bilanca (obični oblik)

Stavka bilance	Godina (2012.)	Godina (2013.)	Postotci (struktura)	
			2012.	2013.
Stalna imovina	1.251.346	1.233.211	51,56	56,06
Obrtna imovina	1.175.415	966.759	48,44	43,94
Glavnica (kapital)	1.371.950	1.394.400	56,54	63,38
Dugoročne obveze	18.477	18.477	0,76	0,84
Kratkoročne obveze	1.018.089	768.898	41,95	34,95
Prihod budućeg razdoblja	18.245	18.195	0,75	0,83
Aktiva=Pasiva	2.426.761	2.199.970	100,0	100,0

Izvor: Autor

U obje tablice su prikazani elementi bilance kao što su stalna i obrtna imovina, kapital, dugoročne i kratkoročne obveze te prihod budućeg razdoblja. Vidljivo je kako je stalna imovina veća od obrtne u obje godine, kapital se povećao, a dugoročne obveze su manje od kratkoročnih.

Korisnici financijskih izvještaja pomoću financijske analize mogu utvrditi i procijeniti financijski položaj poduzeća te njegov poslovni uspjeh. Potrebne su hitne mjere kada prihod od prodaje opada, dobit se smanjuje, obveze se povećavaju, a radni (obrotni) kapital se smanjuje.

6.2. Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka je računovodstveni iskaz u kojem se na temelju podataka iz glavne knjige prikazuje račun prihoda i rashoda te utvrđuje financijski učinak poslovanja za određeno obračunsko razdoblje. Naziva se još i bilanca uspjeha, a obuhvaća:

- specifikaciju svih prihoda (povećanje imovine),
- prikaz svih rashoda (smanjenje imovine),
- utvrđivanje razlike između prihoda i rashoda (financijski rezultat).

Omogućuje korisnicima informacije o uspjehu poduzeća u jednom obračunskom razdoblju, odnosno između dva datuma bilance 01.01. i 31.12. Svrha mu je pružanje informacija korisnicima o povećanju ili smanjenju zarađenog kapitala između dva datuma bilance.

U Tablici 7. prikazani su svi prihodi i rashodi poduzeća Askus d.o.o. U usporedni odnos su stavljene dvije godine, 2012. kao prethodna godina te 2013. kao tekuća godina. Prikazani su poslovni prihodi i poslovni rashodi, zatim financijski prihodi i financijski rashodi, te ostali prihodi.

Tablica 7. Račun dobiti i gubitka poduzeća Askus d.o.o.

ELEMENTI	Prethodna godina (2012.)	Tekuća godina (2013.)
Poslovni prihodi	2.607.020	2.825.340
Poslovni rashodi	2.571.439	2.813.321
Financijski prihodi	96	104
Financijski rashodi	2.916	3.260
Ostali prihodi	-	19.200
Ostali rashodi	-	-
Ukupni prihodi	2.607.116	2.844.644
Ukupni rashodi	2.574.355	2.816.581
Dobit ili gubitak prije oporezivanja	32.761	28.063
Porez na dobit	6.552	5.613
Dobit ili gubitak razdoblja	26.209	22.450

Izvor: Askus d.o.o.

U tablici je prikazana i dobit ili gubitak prije oporezivanja, porez na dobit, te dobit ili gubitak razdoblja. Korisnici financijskih izvještaja mogu pratiti kako poduzeće posluje u

odnosu na ranija razdoblja, odnosno utvrditi poslovni uspjeh poduzeća putem računa dobiti i gubitka.

Iz Tablice 7. može se uočiti kako su poslovni prihodi i u prethodnoj i tekućoj godini bili veći od poslovnih rashoda u navedene dvije godine. Vidljivo je kako su financijski rashodi bili veći od financijskih prihoda u obje godine. Ostali prihodi su pojavljuju u 2013.godini dok ostalih rashoda nema ni u jednoj godini. Ukupni prihodi su veći nego ukupni rashodi i u tekućoj i prethodnoj godini čime se može zaključiti kako poduzeće posluje uspješno.

U slijedećoj tablici su pomoću vertikalne analize prikazani prihodi iz prethodne (2012.) i tekuće (2013.) godine.

Tablica 8. Struktura prihoda (usporedni oblik)

Stavke RDG	Godina (2012.)	Godina (2013.)	Povećanje (smanjenje)	
			Iznos	%
Poslovni prihodi	2.607.020	2.825.340	218.320	8,37
Financijski prihodi	96	104	8	8,33
Ostali prihodi	0	19.200	19.200	100
Ukupni prihodi	2.607.116	2.844.644	237.528	9,11

Izvor: Askus d.o.o.

Dobiveni rezultati služe za daljnju analizu kao što je slučaj i kod bilance. Kada su negativni trendovi potrebno je utvrditi uzrok i poduzeti odgovarajuće aktivnosti u poduzeću. U ovome slučaju nije došlo do smanjenja prihoda što je pokazatelj da su postignuti pozitivni trendovi, odnosno rast prihoda.

Tablica 9. Poslovni prihodi

Stavke	2012.	%	2013.	%	Indeks
Prihodi od prodaje	2.577.176	98,9	2.772.798	98,1	107,6
Ostali poslovni prihodi	29.844	1,1	52.542	1,9	176,1
Ukupno	2.607.020	100,0	2.825.340	100,0	108,4

Izvor: Autor

Prihod od prodaje čine 98,1% poslovnih prihoda dok su ostali prihodi od 1,9% zanemarivi.

Tablica 10. Struktura rashoda (usporedni oblik)

Stavke	Godina (2012.)	Godina (2013.)	Povećanje (smanjenje)	
			Iznos	%
Poslovni rashodi	2.571.439	2.813.321	241.882	9,41
Financijski rashodi	2.916	3.260	344	11,79
Ostali rashodi	0	0	0	0
Ukupno	2.574.355	2.816.581	242.226	9,41

Izvor: Autor

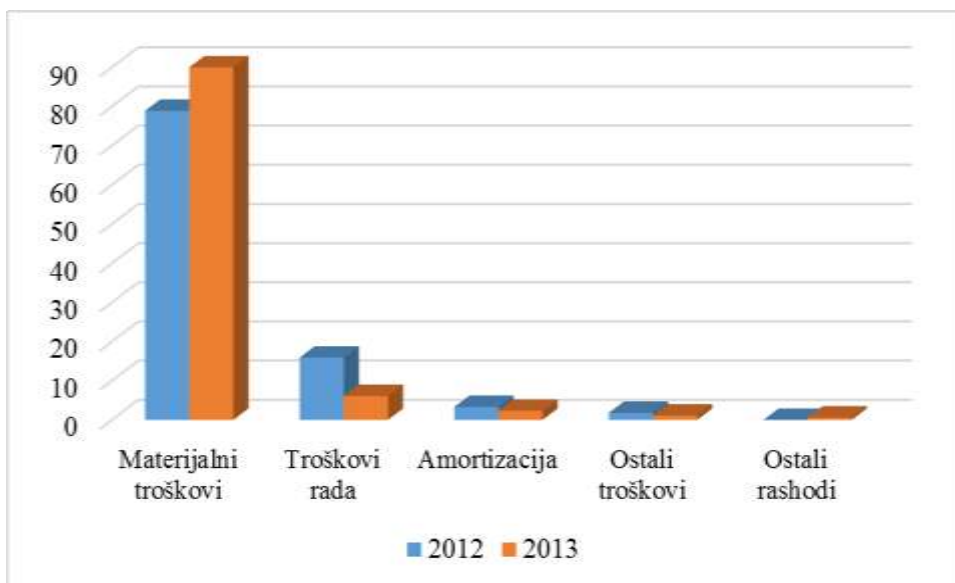
Ukupni su se rashodi u odnosu na prethodnu godinu, na koje se odnose financijski izvještaji, povećali za 9,4%. Poslovni rashodi u strukturi ukupnih rashoda sudjeluju s 99,9%.

Tablica 11. Struktura poslovnih rashoda

Stavke	2012.	%	2013.	%	Indeks
Materijalni troškovi	2.027.933	78,9	2.531.493	90,0	124,8
Troškovi rada	409.948	15,9	170.233	6,1	41,5
Amortizacija	86.131	3,3	63.421	2,3	73,6
Ostali troškovi	42.427	1,8	31.085	1,1	67,1
Ostali poslovni rashodi	0	0	16.369	0,6	0,0
Ukupno	2.571.439	99,9	2.813.321	100,1	109,4

Izvor: Askus d.o.o.

Rezultati analize RDG-a daju odgovore na pitanja kao što su: kolika je dobit u odnosu na srodna uspješna poduzeća, jesu li troškovi visoki ili niski u odnosu na srodna uspješna poduzeća, jesu li zalihe u skladu s ukupnom vrijednošću prodanih proizvoda, je li bilo izgubljene prodaje zbog nedostatnih zaliha ili nepoštivanja rokova.

Grafikon 2. Struktura rashoda poduzeća Askus d.o.o.

Izvor: Autor

Analizom strukture poslovnih rashoda, kako je to prikazano grafikonom 1, uočljiva je dominantnost materijalnih troškova te njihov porast u 2013. godinu u odnosu na prethodnu što se tumači porastom cijena energenata. Slijede troškovi rada koji su niži u 2013. godini zbog poboljšanja nekih tehnoloških rješenja pri berbi, klasiranju i pakiranju gljiva.

7. ZAKLJUČAK

Na temelju podataka poduzeća Askus d.o.o. sastavljena je kalkulacija proizvodnje te su izračunati ekonomski pokazatelji uspjeha uzgoja šampinjona. Poduzeće ostvaruje prihode prodajom šampinjona u maloprodaji i veleprodaji, a u analiziranoj godini oni su iznosili 258.792,00 kuna. Pri proizvodnji nastali su troškovi od 217.194,00 kuna. Financijski rezultat, kao razlika prihoda i troškova bio je 41.598,00 kuna. Cijena koštanja od 13,16 kn/kg osigurava ekonomičnu proizvodnju što potvrđuju koeficijent ekonomičnosti od 1,39 i stopa rentabilnosti koja je iznosila 48,22%.

U radu su analizirani financijski izvještaji poduzeća Askus d.o.o, i to bilanca te račun dobiti i gubitka. Temeljem bilance vidljivo je kako je stalna imovina veća od obrtne u obje godine, kapital se povećao, a dugoročne obveze su manje od kratkoročnih.

Račun dobiti i gubitka iskazuje poslovni rezultat poduzeća. Na primjeru analiziranog poduzeća, uočljiv je rast kako prihoda tako i rashoda, a u obje analizirane godine, ostvarena je dobit.

Proizvodnja gljiva ima sve veći značaj u ljudskoj prehrani. Obavlja se u uzgajalištima, a ciklus uglavnom traje 6 tjedana.

8. LITERATURA

1. Božac, R. (1978.): Gljive naših krajeva, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb
2. Mužic, S., Božac, R. (1997.): Kuhanje i ljekovitost gljiva, Školska knjiga, Zagreb
3. Usćuplić, M. (2012.): Više gljive – *Macromycetes*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo
4. Božac, R. (2007.): Gljive-morfologija, sistematika, toksikologija, Školska knjiga, Zagreb
5. Tkalčec, Z., Mešić, A., Matočec, N. (1999.): Priručnik za komercijalno skupljanje samoniklih gljiva, Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša, Zagreb
6. Ranogajec, Lj. (2009.): Računovodstvo u poljoprivredi. Interna skripta, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek

***Interni podaci poduzeća Askus d.o.o.

Web stranice:

7. <http://mushroominfo.com/history-and-background/> (25.06.2014.)
8. <https://attra.ncat.org/attra-pub/summaries/summary.php?pub=77> (25.06.2014.)
9. http://www.fungi-perfecti.hr/programi_za_obiteljski_uzgoj_gljiva.htm (25.06.2014.)
10. <http://www.agroportal.hr/eko-i-hobi/gljivarstvo/uzgajanje-sampinjona/> (25.06.2014.)
11. <http://www.botany.hawaii.edu/faculty/wong/BOT135/Lect020.htm> (25.06.2014.)
12. <http://www.agroportal.hr/eko-i-hobi/gljivarstvo/sampinjonska-musica/> (25.06.2014.)
13. <http://www.agroportal.hr/eko-i-hobi/gljivarstvo/zanimljivosti-o-uzgoju-sampinjona/> (25.06.2014.)
14. http://www.fungi-perfecti.hr/micelij_na_zrnu_zitarice.htm (25.06.2014.)
15. <http://uzgoj-gljiva-sampinjoni.blogspot.com/2013/06/rast-gljiva-moguc-je-samo-uz.html> (25.06.2014.)
16. <http://uzgoj-gljiva-sampinjoni.blogspot.com/2013/06/uvod-u-tehnoloski-proces-uzgoja-i.html> (25.06.2014.)
17. <http://uzgoj-gljiva-sampinjoni.blogspot.com/2013/06/objekti-za-proizvodnju-sampinjona.html> (25.06.2014.)

18. Compost Group d.o.o., Priručnik proizvodnje šampinjona, Osnovne napomene i uputstva za gajenje šampinjona, dostupno na:
<http://sr.scribd.com/doc/207529478/Prirucnik-Proizvodnje-Sampinjona-Final>
(25.06.2014.)
19. http://www.poljoberza.net/AutorskiTekstoviJedan.aspx?ime=AR1_4.htm&autor=12 (01.07.2014.)
20. <http://poljoinfo.com/showthread.php?11204-Bolesti-na-%C5%A1ampinjonima>
(01.07.2014.)
21. <http://hmgs.hr/2011/07/14/cudesni-svijet-gljiva-branka-bartolica/> (04.07.2014.)
22. http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/javanustanovazaupravljanjezasticenimprirodnimvrijednostima/arhiva/~contents/QUQ296VVV3WY4WXZ/zasticenevrstegljivauvsz.pdf (10.07.2014.)

9. SAŽETAK

Na temelju podataka poduzeća Askus d.o.o. sastavljena je kalkulacija uzgoja šampinjona kojom su prikazani svi prihodi i rashodi poduzeća, te financijski rezultat i cijena koštanja. U daljnjem radu obrađeni su i financijski izvještaji poduzeća Askus d.o.o., te su izračunati ekonomski pokazatelji uzgoja šampinjona.

Proizvodnja gljiva je ekonomična što potvrđuje koeficijent ekonomičnosti koji iznosi 1,39 i stopa rentabilnosti od 48,22%.

Ključne riječi: kalkulacija, šampinjoni, financijski izvještaji, ekonomski pokazatelji

10. SUMARRY

Based on company data ASKUS d.o.o. is made a calculation which presents all revenues and expenditures, financial result and cost price. of enterprises engaged in the cultivation of mushrooms. In further work, are processed financial statements of the company ASKUS Ltd., and calculate economic indicators of the cultivation.

Mushroom production is economical which confirms economy coefficient equal to 1.39 and the rate of return of 48.22%

Keywords: calculation, mushrooms, financial reports, economic indicators

11. POPIS TABLICA

Red. Br.	Naziv	Stranica
1.	Uvjeti tijekom prorastanja micelija	9
2.	Analitička kalkulacija proizvodnje šampinjona	12
3.	Troškovi proizvodnje šampinjona u tri uzgojne prostorije	13
4.	Bilanca poduzeća Askus d.o.o.	18
5.	Bilanca (usporedni oblik)	19
6.	Bilanca (obični oblik)	19
7.	Račun dobiti i gubitka poduzeća Askus d.o.o.	20
8.	Struktura prihoda (usporedni oblik)	21
9.	Poslovni prihodi	21
10.	Struktura rashoda (usporedni oblik)	22
11.	Struktura poslovnih rashoda	22

12. POPIS SLIKA

Red. Br.	Naziv	Stranica
1.	Proizvodni objekti	3
2.	Građa gljive	4
3.	Životni ciklus gljive	5
4.	Briketi u foliji	6
5.	Šampinjonske mušice	7
6.	Šampinjoni	9
7.	Vrste kalkulacije	11

13. POPIS GRAFIKONA

Red. br.	Naziv	Stranica
1.	Struktura troškova uzgoja šampinjona	14
2.	Struktura rashoda poduzeća Askus d.o.o.	23

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Završni rad

ANALIZA FINACIJSKIH IZVJEŠTAJA PODUZEĆA ASKUS D.O.O.
ANALYSIS OF FINANCIAL STATEMENTS ENTERPRISES

Matea Dugandžić

Sažetak:

Na temelju podataka poduzeća Askus d.o.o. sastavljena je kalkulacija uzgoja šampinjona kojom su prikazani svi prihodi i rashodi poduzeća, te financijski rezultat i cijena koštanja. U daljnjem radu obrađeni su i financijski izvještaji poduzeća Askus d.o.o., te su izračunati ekonomski pokazatelji uzgoja šampinjona.

Proizvodnja gljiva je ekonomična što potvrđuje koeficijent ekonomičnosti koji iznosi 1,39 i stopa rentabilnosti od 48,22%.

Ključne riječi: kalkulacija, šampinjoni, financijski izvještaji, ekonomski pokazatelji

Summary:

Based on company data ASKUS d.o.o. is made a calculation which presents all revenues and expenditures, financial result and cost price. of enterprises engaged in the cultivation of mushrooms. In further work, are processed financial statements of the company ASKUS Ltd., and calculate economic indicators of the cultivation.

Mushroom production is economical which confirms economy coefficient equal to 1.39 and the rate of return of 48.22%

Keywords: calculation, mushrooms, financial reports, economic indicators

Datum obrane: